

LOW, JOHAN

Sätt att fånga uttrar lefvande och inrätta dem at bära hem fisk...[Rubr.].

[Stockholm]
1752

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

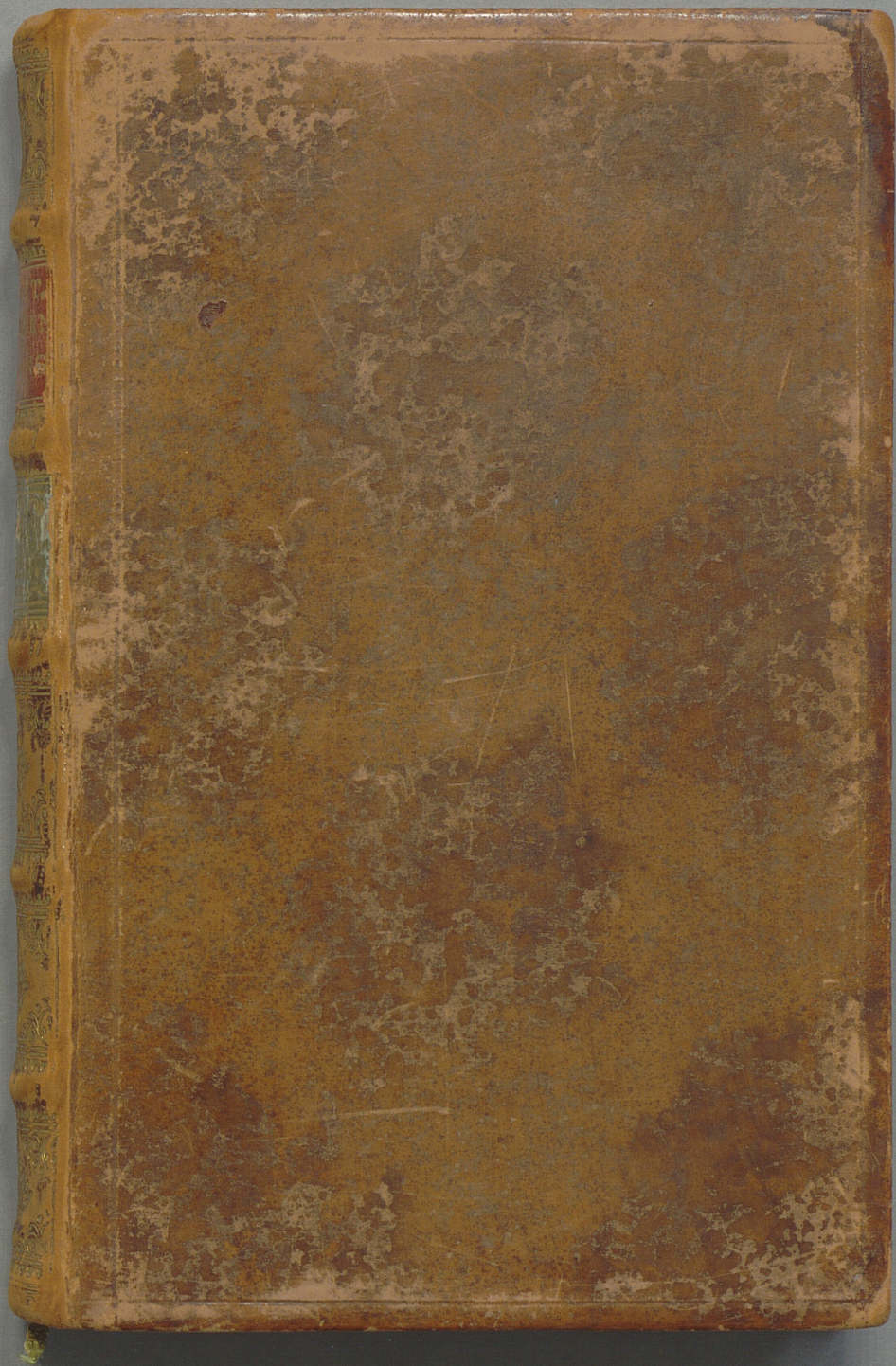
- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

1
Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.

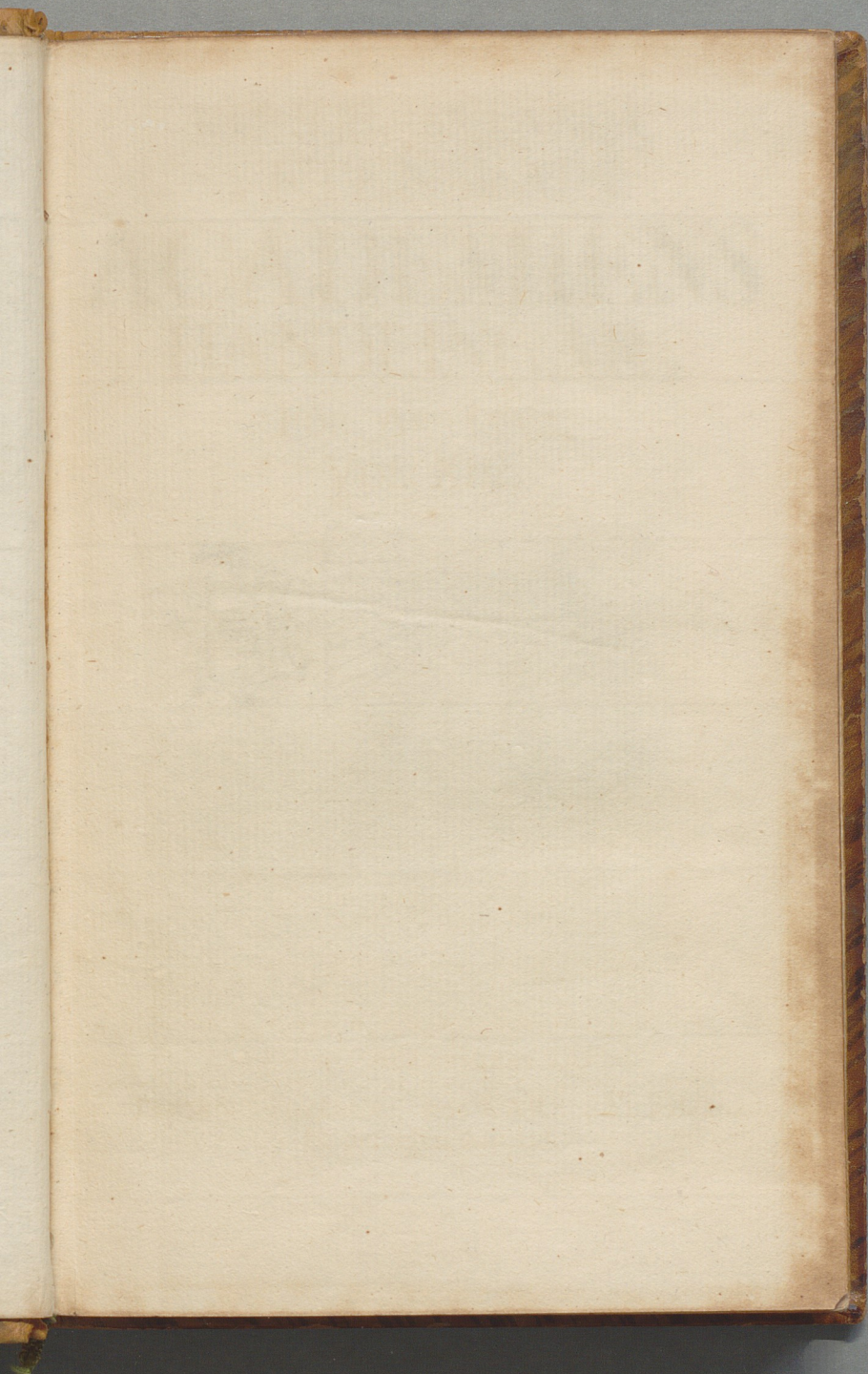
Särda sällsk.

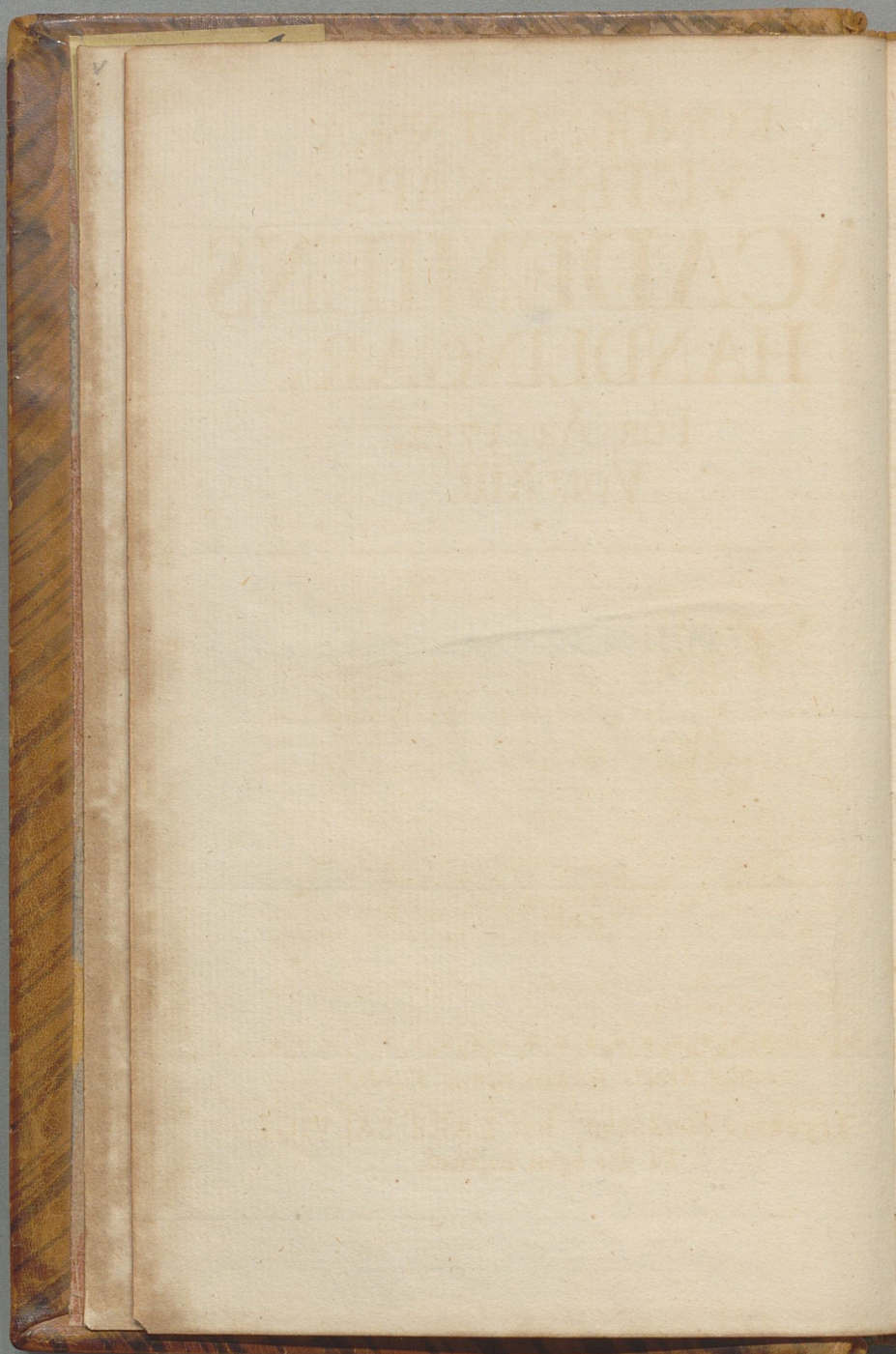
1700-1829

The book cover features a traditional marbled paper design. The pattern consists of vertical, wavy bands of color, primarily in shades of red, blue, and yellow, set against a light cream or off-white background. The colors are layered and blended, creating a complex, organic texture. The marbling is applied to the main body of the cover, while the spine and corners are reinforced with a dark brown, wood-grained material.

VETENSKAPSAKADEMIEN

Sätt at fånga Uttrar lefvande, och inrätta dem, at båra hem fisk.

Ingilvit af
JOHAN LOW

Mag. Doc, vid, Kongl. Acad. i Lund, och Kongl. Vet. Acad.
Åmne-Svån.

Utter, *Lutra digitis omnibus equalibus*, Linn. Faun. N. 10, är et Rof-djur i vattnet för fiskarna, åfven som Vargen och Råfven på landet. Detta djur är försedt med större och håligare lungor än andra, hvarföre det ock, efter luftens insupande, kan nog länge uppehålla sig under vattnet. Des föda är mått fisk. Des löpe-tid är om Mid-Sommaren. Honan går med sina ungar i 9 veckor. Hon får 3 eller 4 ungar i sänder, hvilka hon merendels fätter vid små strömar eller sumpiga moraser, under buskar och holliga rötter. Uttrarnas skin äro goda hela året igenom, undantagande i löpe-tiden, då håren äro mer löse.

Deffa djur göra nog skada, i det de dels åta up mycken fisk, dels sönderrifva fiske-garn. Jag finner mig derföre föranlåten at gifva vid handen, huru de kunna dels fångas och utödas, dels ock tåmjas at blifva nyttiga djur.

I strömar, hvarest Uttrar uppehålla sig, äro gemenligen stora stenar, många lågor och trä-rötter, samt hålig strand. Ingen stor sten uti sådan ström går Uttern förbi, med min-
der

dre han stiger up och derpå aflägger någon träck, hvaraf lätt kan märkas, om några Uttrar der vistas. Då kunna mångahanda förfåt och snaror för dem fåttas; hvarmed de fångas döde; befynnerligen plåga Saxar dertil brukas, hvilka jag dock går förbi, emedan jag allenast vil visa, huru de kunna fångas lefvande.

Man låter göra sig en Sax, lik de vanliga, men 2 eller 3 gånger större. När Saxen är utspänd, skal uti hvardera half-cirkelen fåttas en posse af små kedjor, sådana som i en Pantlar-skjorta; när en så inrättad Sax slår ihop, blir hon aldeles klotrund. Hon bör hållas väl ren och blank, samt vid hvart utfåttande väl bestrykas med inålfvor af fisk.

Saxen skal utlåttas på en sten, som är något spitsig och ej högre öfver vattnet, än at vattnet kan betäcka de under Saxen befintelige kådjeposlar. På den i Saxen varande plåt, bindes fast en liten fisk, och i öfrigt lägges några fiskehufvud eller inålfvor löse på samma plåt. Så snart Uttern tager til den fastbundna fisken, slår Saxen tilhopa, och Uttern sitter der uti, såsom uti en bur, aldeles oskadd.

Men detta fått går allenast an med gamla Uttrar. De unga böra upfökas af dertil inrättade vatten-hundar, som öfver håliga strander, rötter och stenar stanna och skålla, när Uttern der under gömt sig. Så framt vid slika omständigheter en gammal Utter skulle der finnas, så går han strax undan, och då är intet annat fått öfrigt til des fångande, än at skjuta eller med spjut sticka ho-

nom; men unga Uttrar gå intét utan största tvång utur sina hål. Fördenkul, om man finner at Uttren blir der qvar, så är det vist en unge (antingen äro två Uttrar tilhopa eller en i nara hål vid den andra). Man söker då up sjelfva utgången, sätter en fisk-mjåle för hålet, och med en järn-stång eller spitsig hand-spik, drifver Uttren deruti, hvar af han sedan ej utan hjelp kan komma. Ingen ung Utter bör fångas, förr än efter Michaëlis-dag; ty annars äro de för spåda, emedan de växa ganska sent.

Når man fångat en sådan ung Utter lefvande, fåttes han strax i band, och får några dagar fiskar til at äta och vatten til at dricka; sedermera blandas vattnet alt mer och mer, med mjölk, soppa, kål eller ärter. Så snart han vil detta obelandt äta, måste han fållan hafva fisk, utan i des ställe bröd, som nog ändock gör til hans föda. På slutet måste han aldrig få hela fiskar eller jinnanmåte, utan allenast hufvud af fiskar.

Under det han står i band, som bör vara i et rum, dereft folk altid är, måste man söka til at göra honom det måsta spak man kan, hvilket och på ganska kårt tid ske kan.

Man gör sig sedan en machine af halm, öfverbunden med segelgarn, eller beklädd med låder, et $\frac{1}{2}$ kvarter lång och så tjock at Uttren väl kan gapa deröfver, vid hvarje ända fåttes två pinnari kors, hvar pinne et kvarter lång, som Figuren Tab. IV. fig. 3. utmärker. Sedan tager man sig et smalt streck, på hvilket bör trädas 4 eller 5 kullor, så stora som nötter, i hvar kula 4 taggar jämt
emot

emot hvarandra, hvilket alt Figuren 4. utvisar. Detta streck fåttes om halsen på Utteren och bindes i nacken; vid denna knut håftas et annat litet tåg et par alnar långt.

Sedan detta är anställdt, måste man först leda honom, så at han villigt går efter, dernåst taga sig et ord, såsom e. g. *Kom hit*, och hvar gång man det nämner, rycka hårdt til på tåget, så at han hastigt kommer och blir lydig. Sedan tar man Uttren för sig, sticker den ena handen inom strecket i nacken och vrider tils Uttren gapar; så snart han gapar, lämnar man honom den förr nämde halm-machinen i munnen, med altid et och samma utrop, e. g. *Grip til*. Så ofta han släpper, måste man vrida til, tils han omsider håller fast. Så snart han håller fast, måste man vrida strecket åt, tils han släpper, och ropa *Släpp*: detta ymfas om, tils Uttren tar och släpper, vid första rop.

Härnåst håller man halm-machinen tätt vid gålfvet, och förut anstaltar, at aldeles ingen sand der finnes; men håller alt på förenämde tätt i strecket, böjer hufvudet ner på Uttern, drar Uttren til machinen med den ena handen, och håller machinen med den andra; I förstone drar man undan för Uttren; men på slutet klämmer åt, och hjälper til, så at han vid utropet, *Grip til*, tar den fast.

Med detta håller man fort, tils han endast med liten ryckning på det långa tåget, tar machinen up, då man först ropar *Kom hit*, och drar så jämt honom til sig, och sedan med utropet, *Släpp*, tar ifrån honom. När man detta några dagar verkställt, och han genast går efter machinen,

då man kastar, så kan man taga en nås-duk eller hanske, och kasta. Sift när han al ting bår villigt, utan någon ryckning eller klämning; kastar man något för honom, som han gärna vil åta, det han dock bår med strecket tvingas til at båra igen, hvilket och ej år svårt; emedan man på detta fått, utan någon fårdeles möda, kan bringa måst alla slags, åtminstone handterliga kreatur til at båra igen.

Sedan han bår igen alt hvad han kan båra, och han bjuder til, samt troget följer hvart man vil gå; så tar man honom til något ej fördjupt, men klart vatten, och har med sig några små döda, och några måtteligen stora lefvande fiskar, de döda kastar man först, hvilka han utan all tvifvel gangsa villigt tar up; men så snart han dem får, måste man tvinga honom at genast lemna dem från sig, siffl släppes de lefvande, hvilka han och utan svårighet tager fast, och så snart han dem bår up, gjer man honom straxt hufvudet. Härmed år så långt kommit, at en man, boendes i Skåne, Christianstads Låhn, Norra härad, Österby Soken, vid namn *Bengt Nilsson* Forsmölla, haft dageligen af en sådan inrättad Utter, få mycken fisk, at han dermed hela sit hushåld underhållit. Nu som desse djur skola förtåra fisk, så synes det oförnekneligen nyttigt, derest de med sit fiskande kunde skaffa människor föda, och des utan afhållas från den skada, som de ansefneligen tilbringa fiskare, genom nåts sön-derflitning, i skårgårdarne.

En gammal och ung Utter kan på et och samma sätt inrättas; men nyttan år olika; ty så snart

en gammal Utter slipper ut, i brunst-tiden, så år det mera ovißt, om icke vanan biträder naturen, så at den öfverträffar uptuktelsen; men så framt en ung Utter, på förenämde sätt upfödes, och et år hålles ifrån vatten, blir hans natur mera ombytt, emedan i vidrig händelse et städigt varande i vatten, styrker Uttrens natur, och förmerar des hetta.

Sist kan man med en sådan tamd Utter fånga andra och utöda alla som finnas i granskpet, hvilket förenämde Bengt Nilsson med sin Utter förfökt. Vid gården var en qvarn, vid qvarnen, å ömse sidor, en hög vall, så at Uttern intet kunde i sjelfva qvarn-dammen komma up; Fördenkful lät mannen på den ena flod-luckan, nära vid vattnet, göra et litet låck hvarigenom han åtkilliga gånger låckade Uttren, och när Uttren omfider fick vana, at gå til detta låck, blef det så inråttadt, at så snart han dervid rörde, kunde han lätt gå ut, men icke tillbaka, under detta låck var gjort såsom en åhl-kista, hvaruti ganska många vilda Uttrar, gjorde med den tama följe, och således fångades.

Den 7 Martii.

Då detta rön uplästes i Academien, berättade Öfver-Intendenten, Friherre HÄRLEMAN, det han sjelf för några år sedan, bår i Stockholm med mycket nöje sedt en sådan til Fiske-jagt inråttad Utter, som på en liten stund dykade åt skilliga gånger ned vid Kungsholms bron, och kom hvarje gång up med en vacker fisk, hvilken han bar til sin Herre.

Til-

Tilförene lærer det här i Sverige hafva varit mer brukeligt än nu, at inrätta Uttrar til Fiske-jagt, ty JONSTON uti des Histor. Animal. vet redan berättat, at Kockar i Sverige plåga skicka Uttrar til Dammarna, at båra hem fisk.

Några Nordskan, observerade i Norra
America.

Af

PEHR KALM.

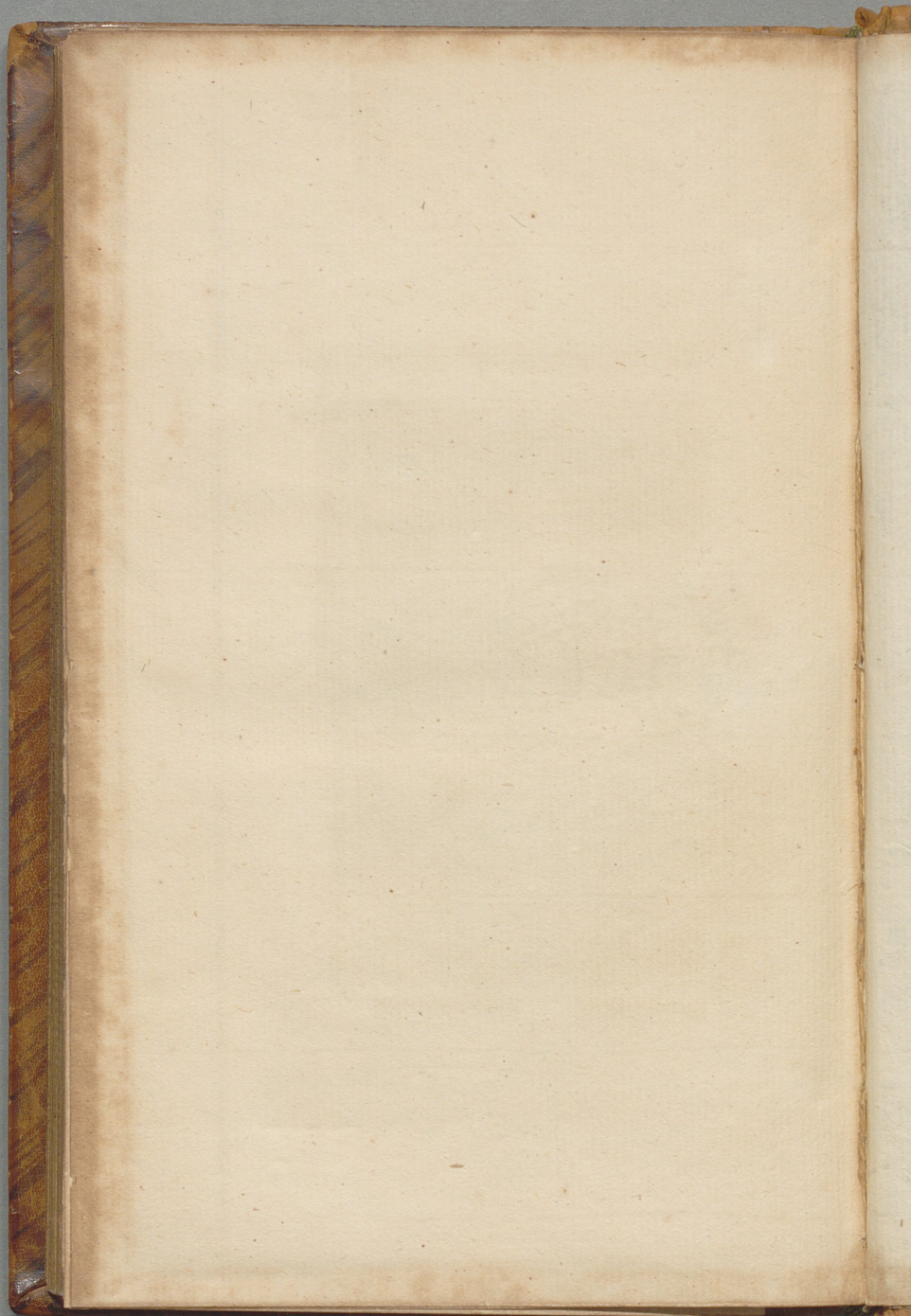
Det är bekant, at Nord-skenet, eller den så kallade *Aurora Borealis* gjort i senare tider stor upmärksamhet hos de Naturkunniga. Man har anställt allehanda observationer dervid. Man har vinlagt sig, at utveckla des orsaker. Somlige hafva fatt det bland exhalationerna i vår nedra luft: andre hafva flyttat det öfver vår atmosfære: några tro det vara bara Electricitet; andre hafva andra tankar härom.

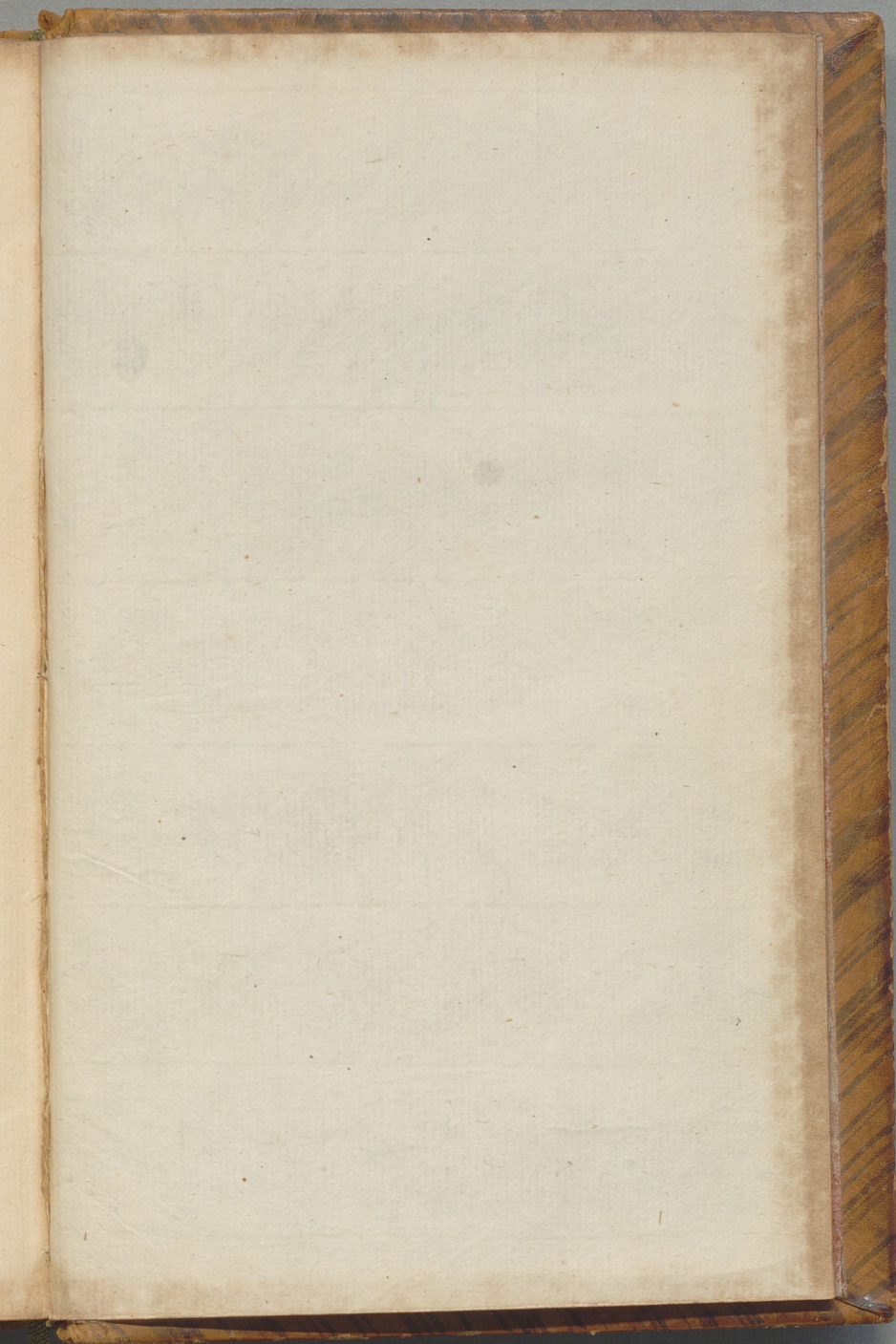
Rön och försök äro uti Naturkunnigheten grunden til orsakernas utredning. Utom dem famlar en Physicus i mörker.

I Europa hafva de Naturkunnige flitigt märkt och upteknat dessa Norr-sken. Men uti America äro få, som brydt sig derom. Man har endast på par ställen i de Angellska Philos. Transact. nämnt om Norr-sken observerade i America; men få bör ock ej förtigas, at de, som nu i senare tider blifvit af Regeringen i Angland utsände at söka

K

en

www.books2ebooks.eu